

Ергономіка та психологія праці

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія/Освітня програма Психологія соціальної роботи
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	7.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Іспит

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-066-923-16-16

телефон

Viber, телеграм

месенджер

аудиторія за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є засвоєння студентами сучасних психологічних уявлень про трудову діяльність людини, а також формування у них початкових навичок для практичної роботи у галузі психології праці.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: вивчення навчальної дисципліни передбачає засвоєння студентами знань про: професійне становлення та зростання особистості; психологічне професієведення (принципи, методи психологічного вивчення окремих професій, класифікація професій); методики вивчення психічних процесів, станів і властивостей, що проявляються у трудовій діяльності; профілактику травматизму та аварійності, психологію мотивації професійної діяльності.

Вміння: застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних проблем виробництва, профосвіти, соціально-професійного самовизначення молоді; здійснювати практичне професіографування; проводити емпіричні дослідження з метою вивчення міграції робочих кадрів, динаміки працездатності, виробничого травматизму; культивувати пошану до праці, однакове ставлення до різних видів праці і представників професій; формувати у майбутніх суб'єктів праці психологічну готовність і здатність працювати.

Передумови до початку вивчення: Для опанування дисципліни «Ергономіка та психологія праці» студент повинен мати знання з дисциплін: загальна психологія, соціальна психологія, психофізіологія, профорієнтація та профвідбір, педагогічна психологія, дитяча психологія, юридична психологія, експериментальна психологія, диференціальна психологія, психологія управління, інженерна психологія, ергономіка, психологія постстресових реабілітацій, психологія екстремальних та кризових ситуацій, патопсихологія, медична психологія, психологія праці в особливих умовах, психологічний спецпрактикум, організаційна психологія.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни полягає у ознайомленні студентів засвоєння базових знань із психології праці та оволодіння елементарними дослідницькими навиками, які дозволять фахівцю у майбутньому самостійно вирішувати завдання дослідницького і консультаційного характеру у сфері професійної діяльності, здійснювати психологічний супровід професійної діяльності працівників, діагностувати потенційні небезпеки психічному та фізичному благополуччю. У межах курсу студенти мають можливість визначити основні психологічні ресурси успішної соціально-професійної адаптації, оволодіти навичками саморегуляції професійною активністю та навчитися організовувати спільну діяльність групи осіб.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати й узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги в формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Вступ в психологію праці та ергономіку	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Об'єкт, предмет, цілі та завдання психології праці. Взаємозв'язки психології праці з іншими дисциплінами. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
2	Психологія праці : основні складові дисципліни	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Інженерна психологія. Ергономіка. Організаційна психологія. Професійна орієнтація та професійне навчання.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
3	Психологія вивчення професій	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Професія. Класифікація професій. Професіографія, професіограма та психограма. Загальна характеристика професій типу «людина-людина». Загальна характеристика професій типу «людина-природа». Загальна характеристика професій типу «людина-техніка». Загальна характеристика професій типу «людина-знакова система». Загальна характеристика професій типу «людина-художній образ».	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
4	Організація виробничої діяльності. Соціально-психологічні проблеми вивчення виробничого колективу.	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Психологічна сумісність як умова успішності спільної трудової діяльності. Організаційна структура групи та психологічна сумісність. Психологія управління та організації виробничої діяльності. Виробничий конфлікт та його виникнення. Організаційно-психологічні умови вирішення виробничих конфліктів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
5	Мотивація професійної діяльності	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Сутність і теоретико-прикладні засади мотивації. Психологічні теорії мотивації. Управління мотивацією праці. Методи і методики дослідження мотивів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
6	Умови професійної діяльності	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Шляхи розвитку професійної діяльності. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
7	Мотиваційні тренінги	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Категорії мотивації досягнення. очікування успіху, похвала (схвалення), позитивний емоційний стан, потреба в уникненні неуспіху. Процедури активізації мотивації досягнення, міжособистісна підтримка. Етапи формування (засвоєння) мотиву досягнення. Психолого-педагогічні ефекти тренінгу мотивації досягнення. Тренінг причинних схем. Вплив причинних схем на поведінку. Програма зміни причинних схем. Зв'язок причинних схем з емоціями. Тренінг особистісної причинності.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Ефективність тренінгу особистісної причинності.	
8	Природні властивості індивіда. Індивідуально-психологічні властивості суб'єкта праці	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Індивідуально-психологічні властивості суб'єкта діяльності, психомоторні властивості, мова і мовлення, увага, мнемонічні властивості, імажинітивні властивості, орієнтувальне планування, організаційне планування.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
9	Домінуючий емоційний фон й особистісні характеристики працівника. Статеві-вікова мінливість суб'єкта праці.	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Структура свідомості, рівень діяння, рівень дій, рівень макроелементів дії, рівень мікроелементів дії.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
10	Умови професійної діяльності	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Шляхи розвитку професійної діяльності. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
11	Працездатність. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності працівників.	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Працездатність. Фактори та закономірності змін працездатності. Несприятливі функціональні стани: втома, моногонія, стрес. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності працівників. Методики дослідження працездатності працівників.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
12	Людський фактор та ефективність роботи групи	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Соціально-психологічні феномени в групі. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Методики психологічної діагностики групи.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
13	Психологічні аспекти добору, відбору та оцінювання кадрів	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Організування добору і відбору кадрів. Методи відбору працівників. Оцінювання діяльності персоналу. Атестація персоналу організації.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
14	Психологічні питання трудової адаптації та безпеки праці	денна 2/0/2 заочна 0,3/0/0,2	Трудова адаптація, її сутність і види. Психологічні особливості адаптації осіб зрілого та похилого віку. Психологічні питання безпеки праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
15	Прогнозування успішності діяльності працівника	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Етапи розроблення системи прогнозування успішності. Процедура знаходження валідності. Вимоги до процедури дослідження професійно значимих властивостей. Надійність методик. Диференційованість методик. Принцип наукової обґрунтованості. Принцип об'єктивності. Принцип практичності. Психологічні рекомендації та поради.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
16	Керівництво і лідерство	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Влада та її типи Класифікація стилів керівництва. Концепції лідерства	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
17	Психологія переговорів	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Підготовка до переговорів. Розроблення стратегії і тактики переговорів. Методи ведення переговорів. Аналіз поведінки партнера та самоаналіз. Завершення переговорів. Підведення підсумків	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
18	Розвиток і корекція особистості працівника — пріоритетне завдання психології	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Розвиток і корекція особистості працівника - пріоритетне завдання психології. Нейролінгвістичне програмування на службі актуалізації резервних можливостей працівника. Соціально-психологічний тренінг як засіб формування, розвитку та корекції можливостей працівника. Методика психологічної релаксації і відновлення Керування емоціями.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
19	Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Соціально-психологічні феномени в групі. Психологія ділового спілкування.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
20	Методи психології праці	денна 2/0/0 заочна 0,3/0/0,2	Методи побудови теорії психології праці. Емпірико-пізнавальні методи. Методи професійної психодіагностики. Перетворюючі методи в психології праці. Математично-статистичні методи опрацювання та інтерпретації даних	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
21	Математично-статистичні методи опрацювання та інтерпретації даних	денна 2/0/0 заочна 0/0/0	Основні поняття математичної статистики. Рангова кореляція Спірмена. Процедура експерименту. Визначення цільових ознак. Визначення прогностичних ознак. Виявлення функції зв'язку. Інтерпретація й аналіз даних. Форма подання результатів дослідження, завершення. Універсальні психодіагностичні методики. Оцінка психічного розвитку.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
	Загальна кількість аудиторних занять	Денне 42/0/28 Заочне 6/0/4		

Рекомендована література

1. Скворчевська Є.Л. Психологія праці: навч. посібник: для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня зі спеціальності 015 - Професійна освіта (015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології); за ред. Є. Л. Скворчевської; Держ. біотехнол. ун-т - Харків, 2022. - 160 с.
2. Дерев'янка С. П. Психологія праці та інженерна психологія : Навчально-методичні рекомендації. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 92 с.
3. Шандрук С.К. Психологія професійної діяльності: підручник / за ред. С.К. Шандрука. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. - с. 256.

4. Артюх О.М. Основи ергономіки : навч. посіб. / О. М. Артюх, О. В. Дударенко, В. В. Кузьмін та ін. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. - 168 с.

5. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,71 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (14 практичних по 2 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх

здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті: Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття: Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії: На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.